

1. Drets Humans i democràcia

complements i esmenes.

No es pot parlar de drets humans sense parlar de democràcia perquè són indestriables, sense democràcia avançada no hi ha respecte pels drets de totes les persones, sense distinció de cap tipus. Les democràcies han avançat en la mesura que han respectat i garantit drets polítics, socials, econòmics i culturals. Però res no neix del no-res i les democràcies liberals del món actual no en són pas una excepció. Des de la democràcia grega, desenvolupada a l'Atenes del segle V aC en l'època de Pèricles, fins arribar al segle XVIII, època de grans noms com Locke, Montesquieu, Voltaire o Rousseau, tots ells vinculats al naixement de les democràcies modernes, la humanitat ha hagut de passar molts segles d'obscuritat, vassallatge i injustícia social, que es justificava només pel fet d'haver nascut en un estament o altre. Fins al segle XVIII cap societat, cultura o civilització que s'hagi estudiat, ni en el món occidental ni en el món oriental, tenia res semblant al que denominem avui dia Drets Humans.

Coneixem documents antics que reivindiquen drets de l'individu, com pot ser la Carta Magna (1215) anglesa, un document que parla de drets i llibertats, però respectant els estaments i privilegis de l'època o la Carta de drets anglesa (1689) que posava límits a la corona i donava base al sistema parlamentari anglès. Però no és fins que les idees de la Il·lustració tenen prou força per impulsar les denominades **revolucions atlàntiques**, que es pot parlar d'un canvi de paradigma important. Són les revolucions atlàntiques les que cerquen no aturar-se en els límits estatals sinó expandir-se. De manera que el primer gran canvi, és el que es dona en el decurs del segle XVIII a França (1789) o la de les antigues colònies americanes que donà origen als EUA i la seva constitució, l'única que han tingut, la de 1787.

Aquestes revolucions faran possible que, per primera vegada, s'afirmi que "Tots els homes en el moment del seu naixement, neixen iguals en drets". Aquesta idea va ser una autèntica revolució, tot i que el concepte home-ciudadà no inclou les dones, ni els esclaus de les colònies, però anul·la d'una passada els estaments i les diferències per raons de riquesa, posició social, càrrec, etc.

A dia d'avui, i potser avui més que mai, una democràcia sòlida s'ha de fonamentar en allò que, per simplificar en direm **Drets Humans**. Però massa sovint dir Drets Humans és referir-se a un calaix de sastre, en el que hi pot haver de tot, però es troba barrejat i es perd la capacitat de fer-ne ús. Sabem que a l'actualitat tot està qüestionat, ningú fa cas ni del Dret Internacional ni d'organismes internacionals com l'ONU que, en altres moments més propicis de la història contemporània, era qui es preocupa d'impulsar aquests drets i acompanyar els diferents països perquè fossin capaços de trobar fórmules polítiques de garantir-los.

2. La primera generació de drets. Antecedent de la Carta de Drets Humans

Per entendre les reticències d'alguns a acceptar i respectar els Drets Humans, és important dir que tot el que escrivim aquí ha estat passat per la reflexió crítica, però no deixa de ser una visió feta des d'una perspectiva: escrivim i estem situats en una cultura europea occidental, ens mirem el món des d'Europa i això no ho podem canviar, per molt que puguem i desitgem obrir el camp de visió i maldem per entendre altres cosmovisions del món. Entenem que les civilitzacions afroasiàtiques han tingut una evolució diferent i que la interpretació del món, la vida, la cultura o la religió del món judeocristià és diferent al del món musulmà o el budista, per posar exemples majoritaris. També podem entendre que els diferents feminismes o alguns intel·lectuals de

moviments decolonials, es qüestionin de soca-rel la visió occidental i universalista i facin crítica d'alguns aspectes. Potser un dels reptes que tenim plantejats avui dia és reescriure la Carta de Drets Humans perquè, hores d'ara, el segle XXI no té res a veure amb el XX

De manera que insistim en el fet que això que en diem “**les tres generacions de drets**” s’ha impulsat sempre des dels països blancs del nord ric, liberal i capitalista. Aquesta és una qüestió que algun dia o altre, si volem futur, s’haurà d’abordar. Però anem a pams. Ara només parlarem des d’allà on som i en funció del que podem conèixer i entendre. Només així, algun dia potser podrem saber cap on volem tirar com humanitat.

Per això el primer pas és saber que no es van pas declarar de cop allò que avui s’hauria de reconèixer com a Drets de tota persona.

Hi ha diferents maneres d’explicar l’evolució dels Drets Humans (DDHH). Una de les més conegudes és la de **les tres generacions**. Això permet analitzar la seva protecció progressiva i és una seqüència que obeeix a tres etapes històriques que, partint de la Revolució Francesa, arriben als nostres dies. Sembla que el primer que va emprar la classificació fou el jurista i professor franco-polonès Karel Vasak i ho feu associant les tres generacions als tres valors de la Revolució

Francesa: **llibertat, igualtat i fraternitat**.

Els camps de coneixement i d’acció (en especial les ONGs vinculades a la defensa i preservació dels DDHH) relacionats amb la cultura de la Pau i la No-violència han vetllat per donar a conèixer aquestes **tres generacions de drets**.

La **Primera generació de drets** es refereix als **drets civils i polítics**, també denominats “llibertats clàssiques”. Van ser el primer tipus de drets a ser exigits i formulats pel poble durant la Revolució Francesa, en l’Assemblea Nacional, 26 d’agost de 1789, en clau de **Drets de l’Home i el Ciutadà**. Uns anys abans s’havien proclamat en la Declaració d’Independència dels Estats Units d’Amèrica. Podem dir que aquestes exigències es van convertir en autèntics drets de difusió i que passat el temps es van anar impulsant a través de les **constitucions** de molts països, per exemple, la de Cadis de 1812 en recull tota l’essència.

Declaració de Drets de l’home i el Ciutadà.
26 d’agost de 1789

Aquestes primeres declaracions proclamaven la igualtat dels homes i reconeixien l’existència d’uns **drets inalienables, vida, llibertat, propietat i resistència a l’opressió**, que es convertirien en la senyera de tota llibertat individual.

Cal recordar que el concepte **ciutadà** que es tenia en aquells finals del segle XVIII, és un concepte restrictiu i profundament discutible avui, especialment amb la mirada posada, per exemple, en la “**igualtat de gènere-sexe**”. No és per atzar que, dos anys després de la publicació dels Drets de l’Home i el ciutadà

(1791), **Olympe de Gouges** redactés la **Declaració de Drets de la Dona i la Ciutadana**. Olympe de Gouges era ben conscient dels límits d'una declaració que deixava fora les dones. També criticava el comerç d'esclaus, perquè no entenia com amb una mà es podia defensar els Drets de l'Home i el Ciutadà i amb l'altre acumular la riquesa que produïa comprar i vendre "ciutadans".

Efectivament els esclaus de les colònies eren mercaderies, no persones amb dignitat i drets. Ni a finals del segle XVIII ni en el XIX es pensava en els esclaus com a possibles ciutadans de dret. Una altra batalla que s'hauria de lliurar és la del feudalisme imperant a territoris com el Japó o Rússia; recordem que la condició de serf a Rússia no es va abolir fins el 1861.

3. Segona generació de drets: la Carta de Drets Humans

La segona generació la constitueixen allò que n'hem anat **dient drets econòmics, socials i culturals**, que van fer créixer la idea d'Estat de Dret, fonamentant l'Estat Social de Dret. Aquest reconeixement d'uns drets econòmics, socials i culturals són l'essència d'un Estat de Benestar, que s'ha de preocupar de mantenir programes i accions polítiques concretes per tal que el màxim nombre possible de persones gaudeixin de manera efectiva d'aquest drets.

Durant unes dècades, i especialment a Europa, aquests Drets van impulsar polítiques valentes que apostaven pel bé comú i miraven de minimitzar els efectes de qualsevulla crisi econòmica que deixés fora de joc als grups socials més pobres.

No obstant aquí també hem de tenir present que el 1948, poc després d'acabada la II Guerra Mundial i en plena etapa de construcció d'un món bipolar i rígid per l'enfrontament de dues cosmovisions diferents (EUA vs URSS) l'abast d'aplicació de la Carta de Drets i Humans fou limitat. En els moments de la declaració, l'Assemblea de l'ONU no arribava a 60 països i van votar a favor 48 mentre 8 es van abstenir i cap va votar en contra. Avui l'Assemblea General de les Nacions Unides la configuren 193 països.

En el cas d'Espanya, quan es va fer la Declaració de Drets Humans (1948) el règim franquista estava en una època de tancament a tota influència exterior i fins el 1955 no va entrar a l'ONU, empenya per la necessitat de ser mínimament considerada i de la mà del "amigo americano". Però és clar que no va ser fins a disposar d'una constitució democràtica que els Drets Humans van ser una guia important. En la Constitució de 1978 els 30 Drets Humans estan recollits entre l'article 14 i el 29.

La primera Carta de Drets Humans es va anar definint en les dècades següents, al mateix temps que es creaven organismes que vetllaven per l'acompliment dels Drets. Algunes d'aquestes organitzacions, com OIT (fundada el 1919 per

Declaració Universal dels Drets Humans

Article 1. Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat, en drets i en obligacions. I cal que es comportin amb respecte de l'altre.

Article 2. Qualsevol persona pot prevaler-se de tots els drets i de totes les llibertats que aquesta Declaració proclama, sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'origen polític o d'altre, de nacionalitat, d'origen social, de fortuna, de naixement o de qualsevol altra classe. Home no farà distinció cap distinció fonamentada en l'estatut polític, administratiu o internacional del país o territoris del qual depengui jurídicament la persona, tant si es tracta d'un país o territori independent com si està sota tutela, encara que no sigui autònom i que estigui sotmès a qualsevol limitació de sobirania.

Article 3. Tot individu té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat de la seva persona.

Article 4. Cap persona no està sotmesa a esclavitud o servitud; l'esclavitud i el tràfic d'esclaus són prohibits en totes les seues formes.

Article 5. Cap persona no serà sotmesa a tortura ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants.

Article 6. Tot hom i en tot lloc té dret al reconeixement de la seua personalitat jurídica.

Article 7. Tots hom és igual davant la llei i té dret d'obtenir-ne la mateixa protecció sense distinció. Tot hom té dret a una igualtat jurídica contra qualsevol discriminació que violi la present Declaració i contra tota provocació a una tal discriminació.

Article 8. Tota persona té dret a un recurs efectiu davant les competents jurisdiccions nacionals, contra aquelles accions que violin els drets fonamentals reconeguts per la constitució o la llei.

Article 9. Ningú no pot ésser arrestat, detingut ni reclus arbitràriament.

Article 10. Tota persona té dret, en règim d'igualtat, que la seua causa sigui portada equitativament i imparcialment en un tribunal independent i imparcial, el qual decidirà tant sobre els seus drets i les seues obligacions com sobre el fonament de tota acusació adreçada contra ella en matèria penal.

Article 11. 1. Mani presumeix innocent tota persona acusada d'un acte delictiu fins que la seua culpabilitat hagi estat establerta legalment en el curs d'un procés públic, en el qual totes les garanties necessàries per a la defensa hagin estat assegurades.
2. Ningú no serà condemnat per accions o per omissions que quan foren comeses no constituïen acte delictiu d'acord amb el dret nacional i internacional. Tampoc no s'imposarà cap pena superior a la que era aplicable quan l'acte delictiu fou comès.

Article 12. Ningú no serà objecte d'intromissions arbitràries en la seua vida privada ni en la de la seua família, en el seu domicili ni en la seua correspondència, ni d'interceptats contra la seua lletre i la seua telegrafia. Tota persona té dret a la protecció de la llei contra aquestes intromissions o aquestes interceptacions.

Article 13. 1. Tota persona té dret a circular i a escollir el seu lloc de residència a l'interior d'un estat.
2. Tota persona té dret a abandonar qualsevol país, adhoc el propi, i a retornar-hi.
3. Tot hom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que assegure per a ell i per a la seua família una existència conforme amb la dignitat humana, completada, si cal, amb els altres mitjans de protecció social.

Article 14. 1. En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil i a beneficiar-se'n en altres països.
2. Aquest dret no podrà ésser invocat en cas de persecució basada realment en un crim de dret comú, o acte contrari als principis i fins de les Nacions Unides.

Article 15. 1. Tot individu té dret a una nacionalitat.
2. Ningú no pot ésser privat arbitràriament de la seua nacionalitat ni del dret a canviar de nacionalitat.

Article 16. 1. A partir de l'edat núbil, l'home i la dona, sense cap restricció per raó de raça, nacionalitat o religió, tenen dret a casar-se i a fundar una família. Aquests tenen drets iguals al matrimoni, durant el matrimoni i en el moment de la seua dissolució.
2. El matrimoni només pot realitzar-se amb el consentiment lliure i ple dels futurs esposos.
3. La família és l'element natural i fonament de la societat. I té dret a la protecció de la societat i de l'estat.

Article 17. 1. Tota persona, individualment i col·lectivament, té dret a la propietat.
2. Ningú no pot ésser privat arbitràriament de la seua propietat.

Article 18. Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió, aquest dret comporta la llibertat de canviar de religió o de convicció i de manifestar les individualitats o en comú, en públic i en privat, mitjançant l'ensenyament, la predicació, el culte i l'acompliment de ritus.

Article 19. Tot individu té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; això comporta el dret no ésser inquietat per causa de les opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà d'expressió i sense consideració de fronteres.

Article 20. 1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.
2. Ningú no pot ésser obligat a pertànyer a una determinada associació.

Article 21. 1. Tot hom té dret a prendre part en la direcció dels afers públics del seu país, sia directament, sia per mitjà de representants elegits lliurement.
2. Tota persona té dret a accedir a les funcions públiques del país en condicions d'igualtat.
3. La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat dels poders públics; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions lliures que cal celebrar periòdicament per suffragi universal, secret, o segons qualsevol procediment equivalent que assegure la llibertat de vot de cada país.

Article 22. Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social; té la facultat d'obtenir la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables a la seua dignitat i al lliure desenvolupament de la seua personalitat, per l'efortz nacional, la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país.

Article 23. 1. Tota persona té dret al treball, a la lliure elecció del seu treball i a la protecció contra la vaga forçosa.
2. Tot hom té dret, sense cap discriminació, a igual salari per igual treball.
3. Tot hom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que assegure per a ell i per a la seua família una existència conforme amb la dignitat humana, completada, si cal, amb els altres mitjans de protecció social.

Article 24. Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

Article 25. 1. Tota persona té dret a un nivell de vida que assegure la seua salut, el seu benestar i el de la seua família, especialment quant a alimentació, a vestit, a atenció mèdica i als necessaris serveis socials. Tota persona té dret a la seguretat en cas de vaga forçosa, malaltia, invalidesa, veïdats, vellesa o d'altres casos de privar dels mitjans de subsistència a causa de circumstàncies independents de la seua voluntat.
2. La maternitat i la infantesa tenen dret a una ajuda i a una assistència especials. Tot infant nascut en el matrimoni o fora d'ell, té igual protecció social.

Article 26. 1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, al menys en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori. Cal que l'ensenyament tècnic i professional sigui generalitzat. I que s'hagi de tot hom i faccés als estudis superiors amb plena igualtat per a tots i amb atenció al merit de cadascú.
2. L'educació ha de tenir al ple desenvolupament de la personalitat humana i al reforçament del respecte dels drets de l'home i de les llibertats fonamentals. Ha d'afavorir la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups racials i religiosos; la difusió de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.
3. Els països tenen, amb prioritat, dret a escollir la classe d'educació de llurs fills.

Article 27. 1. Tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, o de la de les arts i a participar del progrés científic i dels beneficis que en resulten.
2. Qualsevol persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries o artístiques de que sigui autor.

Article 28. Tota persona té dret que regni en el medi social i en l'interrelacional un ordre que permeti d'assolir amb plena eficàcia els drets i les llibertats enunciat en aquesta Declaració.

Article 29. 1. L'individu té deures envers la comunitat en la qual, només, li és possible el lliure i ple desenvolupament de la personalitat.
2. En l'exercici dels drets i en el gaudi de les llibertats ningú no està sotmès sinó a les limitacions establertes en la llei exclusivament amb vista a assegurar el reconeixement i el respecte dels drets i de les llibertats alienes i de satisfer les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.
3. Aquests deures i aquestes llibertats mai no podran ésser exercits contra els drets i principis de les Nacions Unides.

Article 30. Cap disposició d'aquesta Declaració no pot ésser interpretada en el sentit que permeti d'assolir amb plena eficàcia els drets i les llibertats que s'hi enuncien.

(ONU, 10 de desembre de 1948)

També els podeu llegir millor en aquest enllaç :

<http://www.un.org/es/universal-declaration-human-rights/>

promoure la justícia social i els drets laborals) ja funcionaven des de la fi de la I Guerra Mundial. Alguns altres es fundaren en els anys anteriors o següents a la Carta de Drets Humans: FMI (1944), UNESCO (1945), UNICEF (1946) OMS (1948), ACNUR (1950)

4. Tercera generació de drets.

Parlem de **Tercera generació de drets** per referir-nos a un conjunt de cartes i declaracions promoguts per **incentivar el progrés social i per elevar el nivell de vida de tots els pobles**. Són els que tenen relació amb la voluntat que tots els pobles de la terra tinguin garantides la seva identitat nacional i cultural, cosa que significa, per exemple el respecte i la protecció de totes les llengües. Fan també referència a la protecció del medi ambient, la salut ambiental, la pau, la justícia i també es van incorporant a aquestes declaracions els drets d'altres éssers vius no humans.-

S'haurien d'incloure en aquesta **tercera generació** cartes, declaracions i convencions diverses com:

1. Convenció sobre els **Drets dels Infants**. Carta firmada per l'Assemblea de les Nacions Unides (ONU) el 20 de novembre de 1989 i que va entrar en vigor el 2 de setembre del 1990.

<https://www.ohchr.org/SP/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

2. **Declaració de drets dels animals** 15, d'octubre de 1978
3. **Cimera de la Terra** o Declaració de Rio sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, proclamada per la Conferència de les Nacions Unides entre el 3 i el 14 de juny de 1992.
4. Declaració de les Nacions Unides sobre els **Drets dels Pobles Indígenes**, aprovada en l'Assemblea General de l'ONU el 13 de setembre de 2007, després de més de vint anys de discussions

<https://bloccdedret.wordpress.com/2007/09/21/aprovada-la-declaracio-dels-drets-dels-pobles-indigenes/>

Aquestes i moltes altres declaracions que formarien aquesta Tercera generació de Drets es poden trobar a les pàgines oficials de l'ONU i la UNESCO:

<http://www.un.org/es/index.html>

<https://es.unesco.org/>

Aquestes declaracions posen de manifest que la Carta de Drets Humans es quedava curta i no contemplava la vida en totes les seves dimensions. La sensibilitat d'alguns col·lectius envers la vida dels animals, els estudis sobre la pressió que l'home exerceix sobre el planeta, anant pel camí de fer-lo inhabitable o la consciència que els humans no poden considerar-se a els únics éssers vius a respectar en el planeta han anat creant en molts sectors de la població una consciència holística que dona sentit a totes aquestes declaracions.

5. El respecte a la Carta de Drets Humans: ampliació i restricció .

Avui, maig de 2026, ens trobem en un món fragmentant en gairebé tots els àmbits de la vida i del pensament, cosa que fa que a molts ens sembli que defensar els Drets Humans sigui poca cosa i que molts altres opinin que és excessiu. Són milions els que respecten la vida en totes les seves manifestacions i són centenars, amb el vistiplau o el conformisme d'uns altres milions, els que treballen per la seva destrucció.

Els que apostem per seguir defensant que **Drets Humans i Democràcia són inseparables**, pensem que no podem quedar-nos només amb allò que es va signar el 1948, ni tan sols amb els afegits de les diferents cartes i declaracions posteriors. Sabem que a dia d'avui les veus del feminisme s'han de tenir presents i els pensaments que des d'occident ens poden semblar divergents també.

Allò que aporten **els feminismes de la cura** és, no només lloable sinó imprescindible per transformar la mirada i anar caminant envers la igualtat real i l'equitat. Sense entrar en detalls que ens portarien a diferenciar entre propostes polítiques dels diferents feminismes volem fer notar que un **feminisme de la cura** aposta per:

- Organitzar la vida social al voltant de la conservació de la vida i no pensant en el negoci i en l'acumulació de capital.
- Reconèixer i visibilitzar el valor econòmic i social de feines domèstiques o de cura.
- Vetllar perquè totes aquestes feines siguin responsabilitat de tothom, sense distinció de gènere.
- Mantenir un enfocament sustentat en **l'ètica de la cura**, adoptant formes que abordin la interdependència entre humans i dels humans amb altres éssers vius.

També hauríem de tenir present allò altre que poden aportar altres comunitats del planeta que plantegen idees distintes, per exemple, des dels decolonialismes. Des d'aquestes visions es demana, com a mínim, que hi hagi complementarietat entre el denominat coneixement universal i el saber local. Contra la idea del coneixement **universal**, es proposa el concepte de **pluriversal**, que connecta allò que podríem denominar històries, subjectivitats, coneixements o narratives locals i lluites contra l'ordre modern colonial, amb les narratives "de sempre" que sovint han estat monopolitzades pel pensament occidental. En aquest cas, el coneixement occidental no es nega ni es rebutja; el que es rebutja són les idees que el defensen com únic sistema de pensament vàlid.

En els dos aspectes que hem destacat, el feminisme i el moviment decolonial, val la pena, per no ser pesats en les citacions, pensar en **Vandana Shiva**, activista, pacifista, ecofeminista i decolonial; ella parla des del que podríem denominar una **filosofia orgànica**, que defensa la vida per damunt de tot.

D'altra banda i en el sentit contrari a aquest, hem de tenir present tots els moviments contra immigració i neofeixistes actuals que propugnen uns **discursos d'odi** a tot allò que ens pot ser estrany, estranger o forà i també contra la igualtat de gènere. Tot plegat ens indica que si volem seguir apostant per una democràcia viva i ampliable cal una bona dosi d'esperança i molta capacitat de resistència.